พัฒนาการครั้งสำคัญของอาชีวศึกษา สู่มาตรฐานสากลอย่างยั่งยืน : AUN-QA กับมาตรฐานพัฒนาผู้เรียนปริญญาตรีอาชีวศึกษาอย่างเต็มศักยภาพ

สง่า แต่เชื้อสาย
Sanga Taechersai
รองเลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
Deputy Secretary-General of the Vocational Education Commission

บทคัดย่อ

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) เปิดสอนหลักสูตรปริญญาตรี สายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการในสถาบันการอาชีวศึกษาและสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรมาตั้งแต่ พ.ศ. 2556 เพื่อผลิตบัณฑิตนักปฏิบัติที่มีสมรรถนะสูง ตอบสนองความต้องการกำลังคนของประเทศ ตามเกณฑ์ มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษา ระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ พ.ศ. 2567 และกฎกระทรวงมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 กำหนดให้ทุกหลักสูตรต้องมีระบบประกันคุณภาพ และติดตามผลลัพธ์การเรียนรู้จริงของผู้เรียนอย่างสามารถตรวจสอบได้ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจึงออกประกาศ เรื่อง แนวปฏิบัติการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร ระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ พ.ศ. 2568 กำหนดให้นำเกณฑ์คุณภาพสำหรับเครือข่าย มหาวิทยาลัยอาเซียน หรือ AUN-QA มาใช้เป็นกรอบการประกันคุณภาพ ระดับหลักสูตร ซึ่งครอบคลุม 8 เกณฑ์ ตั้งแต่การกำหนดผลลัพธ์ การเรียนรู้ที่คาดหวังไปจนถึงผลผลิตและผลลัพธ์ของหลักสูตร พร้อมกำหนดกลไกคณะกรรมการตรวจประเมิน และแนวทางการเตรียมหลักฐานเชิงประจักษ์ไว้อย่างเป็นระบบ บทความนี้นำเสนอที่มา หลักการ และความสำคัญของกระบวนการประกันคุณภาพดังกล่าวเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันในการขับเคลื่อนคุณภาพ การอาชีวศึกษา ระดับปริญญาตรีของไทยให้เป็นที่ยอมรับทั้งในระดับประเทศและภูมิภาคอาเซียน

คำสำคัญ : การประกันคุณภาพการศึกษา, เกณฑ์ AUN-QA, ปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ, อาชีวศึกษา

Abstract

The Office of the Vocational Education Commission (OVEC) has offered Bachelor's degree programmes in technology or practical arts at Institutes of Vocational Education and Institutes of Vocational Education for Agriculture since 2013, aiming to produce highly competent practice-oriented graduates who meet the country's manpower needs. Under the 2024 Vocational Education Qualifications Standards for the Bachelor's Degree in Technology or Practical Arts and the 2022 Ministerial Regulation on Higher Education Curriculum Standards, every programme is required to maintain a quality assurance system and to track genuine student learning outcomes in a verifiable manner. OVEC therefore issued the 2025 Notification on Internal Quality Assurance Guidelines at the Programme Level for the Bachelor's Degree in Technology or Practical Arts, adopting the ASEAN University Network Quality Assurance (AUN-QA) criteria as the framework for programme-level quality assurance. The framework comprises eight criteria, ranging from expected learning outcomes to programme output and outcomes, together with an assessment committee mechanism and a systematic approach to evidence preparation. This article presents the background, principles, and significance of this quality assurance process in order to build shared understanding for driving the quality of Thailand's vocational bachelor's degree education to be recognised both nationally and within the ASEAN region.

Keywords : Quality Assurance, AUN-QA Criteria, Bachelor's Degree in Technology or Practical Arts, Vocational Education

ที่มาและความสำคัญ

สถาบันการอาชีวศึกษาและสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้เปิดสอนหลักสูตรปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ (ทล.บ.) มาตั้งแต่ พ.ศ. 2556 เพื่อสร้าง “บัณฑิตนักปฏิบัติ” ที่มีทั้งความรู้เชิงทฤษฎีและความเชี่ยวชาญเชิงปฏิบัติในวิชาชีพ ตอบสนองนโยบายการผลิต และพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาสมรรถนะสูงเพื่อการพัฒนาประเทศ ต่อมาคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้ออกประกาศ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ พ.ศ. 2567 ลงวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2567 ข้อ 17 (8) กำหนดให้ทุกหลักสูตรต้องมีระบบการประกันคุณภาพของหลักสูตร ตามที่สภาสถาบันกำหนด โดยความเห็นชอบของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา [1], [2]

ขณะเดียวกัน กฎกระทรวงมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 ข้อ 13 ได้กำหนดไว้ในทิศทางเดียวกันว่า เพื่อสร้างความมั่นใจในคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา สถาบันอุดมศึกษาต้องมีระบบการประกันคุณภาพผลลัพธ์การเรียนรู้จริงของทุกหลักสูตรในแต่ละระดับมาตรฐานคุณวุฒิ และติดตามประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ดังกล่าวที่สามารถติดตามตรวจสอบได้ตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการ หลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ให้ได้ผลลัพธ์ตามมาตรฐานคุณวุฒิ [3]

ด้วยเหตุนี้ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจึงได้ออกประกาศ เรื่อง แนวปฏิบัติการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร ระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ พ.ศ.2568 ลงวันที่ 29 สิงหาคม 2568 กำหนดให้นำเกณฑ์คุณภาพ สำหรับเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนในการประเมิน และรับรองคุณภาพการจัดการศึกษา ระดับหลักสูตร AUN-QA (Asean University Network Quality Assurance) มาใช้เป็นแนวปฏิบัติการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับหลักสูตรของสถาบัน [1]

การประกันคุณภาพหลักสูตรปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการมีความสำคัญในหลายมิติ **ประการแรก** เป็นกลไกสร้างความเชื่อมั่นแก่นักเรียน ผู้ปกครอง สถานประกอบการ และตลาดแรงงาน ว่าบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา

จากสายอาชีวศึกษามีคุณภาพและสมรรถนะเทียบเคียงได้กับบัณฑิตจากสถาบันอุดมศึกษาทั่วไป **ประการที่สอง** เกณฑ์ AUN-QA เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางในภูมิภาคอาเซียน การนำเกณฑ์นี้มาใช้จึงช่วยให้หลักสูตรของไทยสามารถเทียบเคียงคุณภาพกับมหาวิทยาลัยในภูมิภาค และสนับสนุนการเคลื่อนย้ายนักศึกษาและกำลังคนตามกรอบประชาคมอาเซียน และ**ประการที่สาม** กระบวนการประกันคุณภาพ *ที่ยึดหลักการศึกษาที่มุ่งเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ (Outcome-Based Education : OBE)* ช่วยให้หลักสูตรปรับปรุงเนื้อหา และวิธีการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการอย่างต่อเนื่อง มิใช่เพียงการจัดทำเอกสารเพื่อรองรับการตรวจประเมินเท่านั้น

หลักการและแนวคิดของเกณฑ์คุณภาพ AUN-QA

เกณฑ์คุณภาพ AUN-QA พัฒนาขึ้นโดยเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (ASEAN University Network : AUN) ซึ่งก่อตั้งขึ้นเมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2538 จากความร่วมมือของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศสมาชิกอาเซียนจำนวน 13 สถาบัน และได้ขยายความร่วมมือเป็น 27 สถาบัน ในเวลาต่อมาโดย AUN-QA แบ่งการประกันคุณภาพออกเป็น 3 มิติ ได้แก่ Strategic หรือการประกันคุณภาพระดับสถาบัน Systemic หรือการประกันคุณภาพระบบการประกันคุณภาพภายใน และ Tactical หรือการประกันคุณภาพระดับหลักสูตร ที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษานำมาใช้กับหลักสูตรปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ โดยเน้นที่การจัดการเรียนการสอน และพิจารณาคุณภาพภายในสามด้านประกอบกัน คือ คุณภาพของปัจจัยนำเข้า (Input) คุณภาพของกระบวนการ (Process) และคุณภาพของผลผลิตและผลลัพธ์ (Output/Outcome) [4]

เวอร์ชันของเกณฑ์ AUN-QA ที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษานำมาประยุกต์ใช้ คือ AUN-QA Version 4.0 ซึ่งประกอบด้วย 8 เกณฑ์ ครอบคลุมตั้งแต่การกำหนดและสื่อสารผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง (Expected Learning Outcomes) ไปจนถึงผลผลิตและผลลัพธ์ของหลักสูตร (Output and Outcomes) ดังสรุปในตารางที่ 1 ทั้งนี้ สอศ. ได้จัดทำคู่มือแนวปฏิบัติการเขียนรายงานการประเมินตนเอง (Self-Assessment Report: SAR) ตามเกณฑ์ดังกล่าว เพื่อเป็นแนวทางให้สถาบันและหลักสูตรนำไปปรับใช้ในบริบท ของอาชีวศึกษาไทย อย่างเป็นรูปธรรม [5]

ตารางที่ 1 เกณฑ์คุณภาพ AUN-QA ระดับหลักสูตร (Version 4.0) 8 เกณฑ์ ที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา นำมาใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร ปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ

เกณฑ์ที่	ชื่อเกณฑ์ (ภาษาอังกฤษ)	สาระสำคัญ
1	Expected Learning Outcomes (ELO)	การกำหนดและสื่อสารผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตรให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจของสถาบัน
2	Programme Structure and Content	การออกแบบโครงสร้างหลักสูตรและแผนการศึกษาที่เชื่อมโยงกับผลลัพธ์การเรียนรู้อย่างเป็นระบบ
3	Teaching and Learning Approach	การจัดกระบวนการเรียนการสอนที่สนับสนุนให้ผู้เรียนบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ที่กำหนด
4	Student Assessment	การกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติด้านการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้
5	Academic Staff	การพัฒนาสมรรถนะและบริหารกำลังคนสายวิชาการให้เพียงพอและเหมาะสมกับภารกิจของหลักสูตร
6	Student Support Services	การสนับสนุนและการให้บริการแก่ผู้เรียนทั้งด้านวิชาการและไม่ใช่วิชาการ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

เกณฑ์ที่	ชื่อเกณฑ์ (ภาษาอังกฤษ)	สาระสำคัญ
7	Facilities and Infrastructure	การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและทรัพยากรที่เพียงพอ เหมาะสม และปลอดภัยต่อการเรียนการสอน
8	Output and Outcomes	ผลผลิตและผลลัพธ์ของหลักสูตร ได้แก่ อัตราการสำเร็จการศึกษา การมีงานทำ และความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพหลักสูตรตามเกณฑ์ AUN-QA

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องช่วยสะท้อนภาพการนำเกณฑ์ AUN-QA ไปใช้ในสถาบันอุดมศึกษาและสถาบันการศึกษาเฉพาะทางวิชาชีพของไทย ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดแนวปฏิบัติของอาชีวศึกษาให้รอบคอบและสอดคล้องกับบริบทจริง

การศึกษาผลการประเมินคุณภาพระดับหลักสูตรของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จำนวน 9 หลักสูตร พบว่าคะแนนเฉลี่ยรวมของแต่ละหลักสูตรอยู่ระหว่าง 3.71 ถึง 3.88 ซึ่งยังไม่บรรลุเป้าหมายตามแผนปฏิบัติการของคณะที่กำหนดไว้ที่ 4.00 และเมื่อจัดลำดับความต้องการพัฒนา พบว่าเกณฑ์ที่ 8 ผลผลิตและผลลัพธ์เป็นลำดับแรกที่ต้องเร่งพัฒนา รองลงมาคือเกณฑ์ที่ 7 สิ่งอำนวยความสะดวก และโครงสร้างพื้นฐาน สะท้อนว่าการเชื่อมโยงผลลัพธ์การเรียนรู้กับข้อมูลเชิงประจักษ์ยังเป็นความท้าทายร่วมของหลักสูตรจำนวนมาก แม้ในระดับอุดมศึกษาทั่วไปที่มีประสบการณ์ใช้เกณฑ์นี้มานาน [6]

งานศึกษาอีกชิ้นหนึ่งชี้ให้เห็นว่าหลายสถาบันยังมีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับระบบ AUN-QA โดยมองว่าเป็นเพียงภาระงานด้านเอกสารมากกว่าเครื่องมือพัฒนาคุณภาพ ส่งผลให้ผลการประเมิน ไม่ถูกนำไปใช้ ปรับปรุงหลักสูตรอย่างแท้จริง ผู้วิจัยจึงเสนอให้สร้างความเข้าใจหลักการศึกษาที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ (OBE) และวัฒนธรรมคุณภาพแก่ผู้บริหารและอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรก่อนเข้าสู่กระบวนการตรวจประเมิน [7] สอดคล้องกับการศึกษาการใช้ระบบ AUN-QA ในวิทยาลัยพยาบาล ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาเฉพาะทางวิชาชีพ ที่มีบริบทใกล้เคียงกับอาชีวศึกษา พบว่าการนำเกณฑ์มาใช้ช่วยให้หลักสูตรมีความชัดเจนด้านผลลัพธ์การเรียนรู้ มากขึ้น และทำให้เกิดกลไกทบทวนหลักสูตรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง [8]

ในด้านหลักการ การศึกษาที่มุ่งเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ (Outcome-based Education: OBE) ซึ่งเป็นรากฐานของเกณฑ์ AUN-QA ทุกเกณฑ์ ได้รับการอธิบายว่า เป็นกุญแจสำคัญ ของการจัดการเรียนรู้ ที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยเน้นความยืดหยุ่นทั้งรูปแบบการเรียนรู้ การวัดผล และเวลา ช่วยให้ผู้เรียน มีความพร้อม และมีอิสระในการเรียนรู้ตามแนวทางของตนเองอันจะนำไปสู่การเตรียมความพร้อมสู่การจ้างงานในอนาคต [9] และเมื่อพิจารณาบริบทของหลักสูตรปริญญาตรีอาชีวศึกษาโดยตรง การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรี ของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 พบว่าการประกันคุณภาพการอาชีวศึกษา ระดับปริญญาเป็นหนึ่งในเกณฑ์สำคัญของรูปแบบการจัดการศึกษาที่มี ประสิทธิภาพควบคู่กับการจัดการเรียนรู้ การวัดผลเชิงประจักษ์ และการพัฒนาคณาจารย์ ซึ่งทั้งหมดอยู่ภายใต้ข้อกำหนดจำเพาะของหลักสูตรปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ [10]

แนวปฏิบัติการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตรของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เรื่อง แนวปฏิบัติการประกันคุณภาพการศึกษา ภายในระดับหลักสูตรระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ พ.ศ. 2568 ได้กำหนดกรอบ การดำเนินงานไว้อย่างชัดเจนใน 4 ประเด็นหลัก

ประเด็นแรก ทุกหลักสูตรที่ดำเนินการตามเกณฑ์ มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษา ระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ พ.ศ. 2567 ต้องได้รับการตรวจประเมินคุณภาพทุกปีการศึกษาตามคู่มือการประเมินตนเองที่สถาบันกำหนด โดยมีเงื่อนไขระยะเวลา และแนวปฏิบัติเป็นไปตามที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนด

ประเด็นที่สอง ให้สภาสถาบันแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจประเมินจำนวนไม่น้อยกว่า 2 คน มีวาระดำรงตำแหน่ง 1 ปีการศึกษา โดยต้องเป็นผู้ผ่านการอบรมผู้ตรวจประเมินตามเกณฑ์คุณภาพ AUN-QA และต้องไม่เป็นผู้สอนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในหลักสูตรที่ตรวจประเมิน

ประเด็นที่สาม คณะกรรมการตรวจประเมินมีหน้าที่ตรวจแบบวิเคราะห์ รายงานผล การประเมินตนเอง ของหลักสูตร ตรวจสอบข้อมูลด้านกระบวนการและผลลัพธ์ โดยศึกษาจากรายงานการประเมินตนเอง และการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหากจำเป็น พร้อมกำหนดอัตราค่าตอบแทนกรรมการไว้ชัดเจน คือ ประธานกรรมการไม่เกิน 1,500 บาท และกรรมการไม่เกิน 1,000 บาทต่อหลักสูตร และประเด็นสุดท้าย ในกรณีที่ไม่สามารถปฏิบัติตามประกาศนี้ได้ ให้เป็นดุลยพินิจของสภาสถาบัน โดยความเห็นชอบ ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา [1]

เพื่อสนับสนุนให้สถาบันและสถานศึกษาเตรียมความพร้อมเชิงประจักษ์อย่างเป็นระบบ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้จัดทำคู่มือแนวปฏิบัติการเขียนรายงานการประเมินตนเอง (SAR) ตามเกณฑ์ AUN-QA Version 4.0 โดยกำหนดหลักฐานและกิจกรรมที่สอดคล้องกับทั้ง 8 เกณฑ์อย่างชัดเจน ครอบคลุมตั้งแต่การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาบุคลากร ระบบติดตามผลลัพธ์การเรียนรู้ และการสำรวจความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย พร้อมระบุหน่วยงานรับผิดชอบหลักในแต่ละกิจกรรม เช่น อาชีวบัณฑิต หลักสูตร สภาสถาบัน สำนักนโยบายและแผนการอาชีวศึกษา และศูนย์วิจัยและพัฒนาการอาชีวศึกษา เพื่อให้การประกันคุณภาพเป็นส่วนหนึ่งของงานประจำและลดความสับสนในการจัดเตรียมหลักฐาน [5]

ตัวอย่างกิจกรรมตามเกณฑ์ AUN-QA กับทิศทางการเปลี่ยนแปลงอาชีวศึกษาระดับปริญญาตรี

คู่มือแนวปฏิบัติการเขียนรายงานการประเมินตนเอง (SAR) ตามเกณฑ์ AUN-QA Version 4.0 ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้ระบุตัวอย่างหลักฐานและกิจกรรมที่สอดคล้องกับแต่ละเกณฑ์ไว้อย่างละเอียดครบทั้ง 8 เกณฑ์ [5] ซึ่งหากสถาบันการอาชีวศึกษานำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ มิใช่เพียงเพื่อรองรับการตรวจประเมินตามวาระ จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพในหลักสูตร ปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการอย่างเป็นรูปธรรมในหลายมิติ ดังตัวอย่างสรุปในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตัวอย่างกิจกรรมสำคัญตามเกณฑ์ AUN-QA และทิศทางการพัฒนาที่จะเกิดขึ้นกับหลักสูตรปริญญาตรีอาชีวศึกษา

เกณฑ์ที่	ตัวอย่างกิจกรรมสำคัญ ตามเกณฑ์ AUN-QA	ทิศทางการพัฒนา และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น
1	ทบทวน PLO/CLO ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์สถาบัน และความต้องการของสถานประกอบการ สื่อสารผ่านคู่มือนักศึกษาและเว็บไซต์หลักสูตร พร้อมจัดทำระบบติดตามผลการบรรลุ ELOs ของบัณฑิต	ผลลัพธ์การเรียนรู้ของหลักสูตรชัดเจน วัดผลได้จริง และเชื่อมโยงกับความต้องการกำลังคนของประเทศ
3	จัดอบรมการใช้ AI ในการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริม Active Learning และ Problem-Based Learning ฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการ และสนับสนุนกิจกรรมที่ปลูกฝังความคิด สร้างสรรค์ นวัตกรรม และความเป็นผู้ประกอบการ	ครูมีเทคนิคการสอนที่ทันสมัย ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง และมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ตารางที่ 2 (ต่อ)

เกณฑ์ที่	ตัวอย่างกิจกรรมสำคัญ ตามเกณฑ์ AUN-QA	ทิศทางการพัฒนา และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น
5	จัดทำกรอบสมรรถนะอาจารย์ (Competency Framework) แผนพัฒนารายบุคคล (IDP) ตามผล การประเมิน และระบบรางวัล/เชิดชูเกียรติที่เชื่อมโยงกับผลการปฏิบัติงาน	บุคลากรสายวิชาการมีสมรรถนะสูงขึ้น มีความก้าวหน้าทางวิชาชีพ และมีความผูกพันต่อองค์กร
8	ติดตามอัตราการสำเร็จการศึกษาและภาวะการมีงานทำของบัณฑิต ผลการประเมินจากสถานประกอบการ และจัดทำ Benchmarking กับหลักสูตร / สถาบันอื่น	มีข้อมูลเชิงประจักษ์ที่นำไปใช้ปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง และวัดความสำเร็จของหลักสูตรได้อย่างชัดเจน

การดำเนินกิจกรรมตามเกณฑ์ AUN-QA ในลักษณะดังกล่าวอย่างต่อเนื่องส่งผลดี ต่อ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในหลายระดับ ในระดับผู้เรียน บัณฑิตปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ จะได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพทั้งความรู้เชิงทฤษฎีและทักษะเชิงปฏิบัติ พร้อมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่จำเป็นต่อโลกการทำงานที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในระดับสถานประกอบการ การที่หลักสูตรปรับเนื้อหาและการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการ ของภาคอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่อง ช่วยให้ได้บัณฑิตที่พร้อมปฏิบัติงานจริง และลดระยะเวลาการฝึกอบรมซ้ำหลังเข้าทำงาน ในระดับสถาบันการมีระบบประกันคุณภาพ ที่เป็นมาตรฐานเดียวกับมหาวิทยาลัย ชั้นนำ ในภูมิภาคอาเซียนช่วยยกระดับ ความน่าเชื่อถือและภาพลักษณ์ของหลักสูตร และในระดับประเทศ ผลลัพธ์ที่ได้คือกำลังคนอาชีวศึกษา สมรรถนะสูงที่ตอบสนองความต้องการของภาคการผลิตและบริการ อันเป็นฐานสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ ในระยะยาว

เมื่อมองไปข้างหน้า การขับเคลื่อนกิจกรรมตามเกณฑ์ AUN-QA อย่างต่อเนื่อง และจริงจัง จะนำไปสู่ภาพใหม่ของอาชีวศึกษาระดับปริญญาตรีของไทย ที่หลักสูตรปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการได้รับการยอมรับเทียบเคียงกับหลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษาทั่วไปทั้งในประเทศและภูมิภาคอาเซียน ระบบประกันคุณภาพ กลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมการทำงานปกติของสถาบันมากกว่าภาระงานเฉพาะช่วงรับการตรวจประเมินหลักสูตรมีความเชื่อมโยงกับภาคอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI) อย่างใกล้ชิดและเป็นพลวัตผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้เป็นทั้ง “บัณฑิตนักปฏิบัติ” ที่มีทักษะเชิงเทคนิคสูง และผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตที่ปรับตัวได้ในโลกการทำงานที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ *ส่งผลให้ภาพลักษณ์ของอาชีวศึกษาปริญญาตรีเปลี่ยนจาก “ทางเลือกรอง” มาเป็น “ทางเลือกหลัก” ของการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพที่มีคุณภาพในระดับสากล* และเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อน การพัฒนาประเทศ อย่างยั่งยืนต่อไป

จุดเน้นสำคัญของฝั่งอาชีวศึกษา ในการประยุกต์ใช้เกณฑ์ AUN-QA V4.0

ปริญญาตรี สายอาชีวศึกษาเน้นความต้องการของภาคอุตสาหกรรมและตลาดแรงงานอย่างเข้มข้น: หลักสูตรอาชีวะจะให้ความสำคัญอย่างมากกับการนำข้อมูลความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก (ตลาดแรงงาน , สถานประกอบการ) มาใช้กำหนดผลการเรียนรู้ และกระบวนการเรียนการสอนจะต้องถูกปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มั่นใจว่า *"ตอบโจทย์ความต้องการของสถานประกอบการอุตสาหกรรม"* อย่างแท้จริง

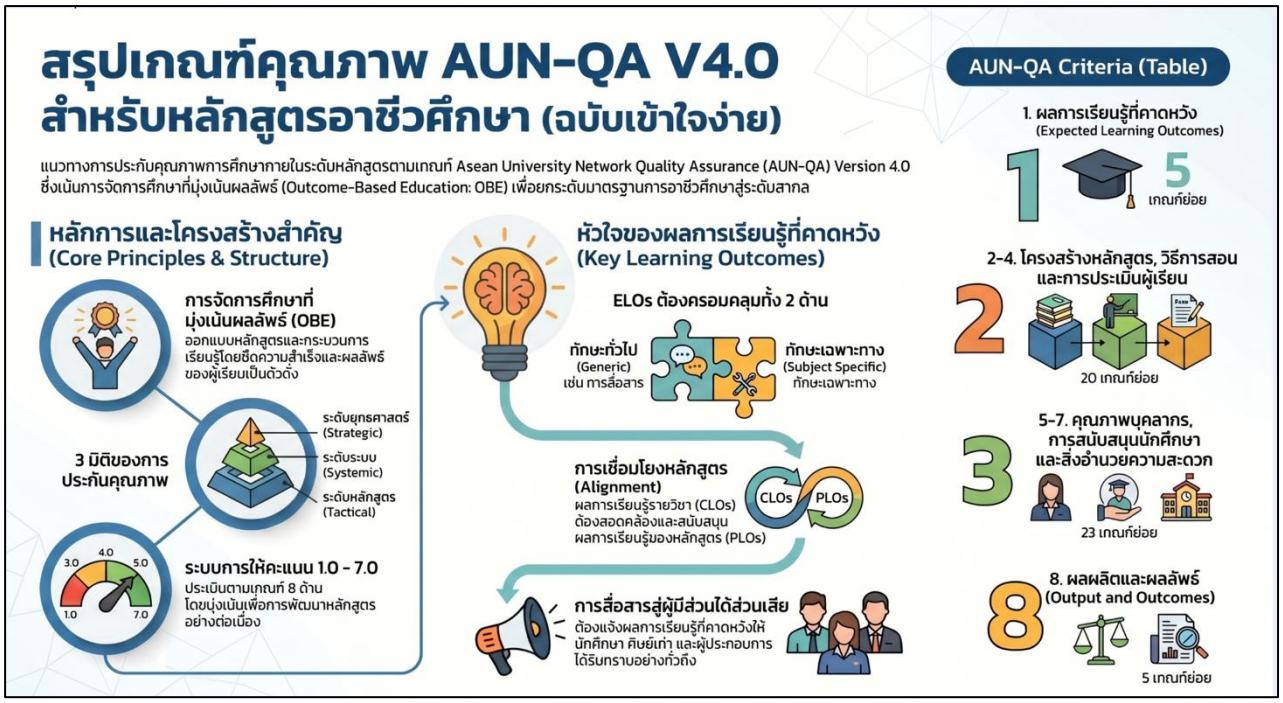
มุ่งเน้นทักษะวิชาชีพเฉพาะทาง (Subject Specific Outcomes) นอกเหนือจากทักษะทั่วไป เช่น การสื่อสารหรือการแก้ปัญหาแล้ว หลักสูตรจะต้องกำหนดผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับ ความรู้และทักษะเฉพาะด้านในสาขาวิชาชีพ อย่างชัดเจน โดยโครงสร้างหลักสูตรจะต้องจัดลำดับการเรียนรู้จากระดับพื้นฐานไปจนถึง "รายวิชาเฉพาะทาง" อย่างเป็นระบบ

ปลูกฝังความเป็นผู้ประกอบการและนวัตกรรม กิจกรรมการเรียนการสอนของอาชีวศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ สามารถคิดค้นนวัตกรรม และที่สำคัญคือต้องปลูกฝัง "แนวคิดของการเป็นผู้ประกอบการ" (Entrepreneurial

mindset) รวมไปถึงเกณฑ์การประเมินผลผลิตของบัณฑิต ก็จะมีการติดตามผลในเรื่องของ "การประกอบอาชีพอิสระ และการเป็นผู้ประกอบการ" ด้วย

อิงมาตรฐานสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ แม้ทั้งอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาจะใช้หลักการจัดการศึกษาแบบมุ่งผลลัพธ์ (Outcomes-based education) เหมือนกัน แต่หลักสูตรของอาชีวะจะถูกออกแบบภายใต้มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาโดยเฉพาะ

สรุป คือ : ทั้งสองระบบใช้เกณฑ์ AUN-QA V4.0 ที่มี 8 เกณฑ์หลักเหมือนกัน แต่ฝั่งอาชีวศึกษาจะตีความและให้น้ำหนักไปที่การปฏิบัติงานจริง ทักษะเฉพาะทาง นวัตกรรม และการตอบสนองต่อภาคอุตสาหกรรม และสถานประกอบการอย่างเด่นชัด

รูปที่ 1 สรุปเกณฑ์คุณภาพ AUN-QA V4.0 สำหรับหลักสูตรอาชีวศึกษา

สรุป

การประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตรปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการด้วยเกณฑ์ AUN-QA มิได้เป็นเพียงกระบวนการ “ตรวจ” เพื่อรับรองสถานะของหลักสูตรเท่านั้น แต่เป็นกลไก “พัฒนา” หลักสูตรอย่างต่อเนื่องบนหลักการของการศึกษาที่มุ่งเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ (OBE) ซึ่งยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษานำเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานเดียวกับมหาวิทยาลัยชั้นนำในภูมิภาคอาเซียนมาใช้กับหลักสูตรปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ สะท้อนความมุ่งมั่นในการยกระดับคุณภาพการอาชีวศึกษาไทยให้เทียบเคียงได้ในระดับสากล และเป็นฐานสำคัญของวิสัยทัศน์ การผลิต และพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาสมรรถนะสูงเพื่อการพัฒนาประเทศ

ความสำเร็จของการขับเคลื่อนเกณฑ์คุณภาพ AUN-QA ให้เกิดผลอย่างแท้จริง จำเป็นต้อง อาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งสถาบันการอาชีวศึกษา ผู้บริหารหลักสูตร คณาจารย์ คณะกรรมการตรวจประเมิน และหน่วยงานส่วนกลางของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้แก่ กลุ่มประกันคุณภาพการอาชีวศึกษา สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ ที่ต้องร่วมกันสร้างความเข้าใจในหลักการของ OBE และนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงหลักสูตรอย่างจริงจัง มิใช่เพียงการจัดทำเอกสารเพื่อรองรับการตรวจประเมินตามวาระ เพื่อให้บัณฑิตปริญญาตรี สายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการของไทย

เป็นที่ยอมรับ ทั้งในด้านความรู้เชิงทฤษฎี ความเชี่ยวชาญเชิงปฏิบัติ และคุณภาพ ตามมาตรฐานสากลอันจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป

เอกสารอ้างอิง

[1] Office of the Vocational Education Commission, “Announcement of the Office of the Vocational Education Commission on Guidelines for Internal Educational Quality Assurance at the Program Level for Bachelor's Degree Programs in Technology or Practice-Oriented Fields B.E. 2568 (2025),” dated Aug. 29, 2025. (in Thai)

[2] Vocational Education Commission, “Announcement of the Vocational Education Commission on Standards for Vocational Qualifications at the Bachelor's Degree Level in Technology or Practice-Oriented Fields B.E. 2567 (2024),” dated Feb. 5, 2024. (in Thai)

[3] “Ministerial Regulation on Standards for Higher Education Curricula B.E. 2565 (2022),” Royal Thai Government Gazette, vol. 139, part 20A, Mar. 31, 2022. (in Thai)

[4] ASEAN University Network, *Guide to AUN-QA Assessment at Programme Level Version 4.0*. Bangkok, Thailand: ASEAN University Network Secretariat, 2020.

[5] Office of the Vocational Education Commission, Appendix to the Guideline Manual for Writing the SAR Report Based on AUN-QA Version 4, OVEC Edition. (Internal publication). (in Thai)

[6] B. Saelim, “Guidelines for Quality Development at the Program Level under AUN-QA Criteria of the Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University,” Journal of Humanities and Social Sciences, Mahasarakham University, vol. 43, no. 1, 2024. (in Thai)

[7] K. Anuwong, A. Supasutheekul, and W. Yoonisi, “(Probable) Misconceptions about ASEAN University Network Quality Assurance (AUN-QA)at a Programme Level,” *Journal of Research and Curriculum Development* , vol. 10, no. 2, pp. 14–23, 2020. (in Thai)

[8] J. Sanongyard, K. Anuwong, S. Hemthanon, and P. Nitirat, “I The Use of the Educational Quality Assurance System of the ASEAN University Network (AUN-QA) for the Curriculum-Level Assurance in Nursing Colleges,” *The Journal of Baromarajonani College of Nusing, Nakhonratchasima*, vol. 25, no. 2, pp. 247–260, 2019. (in Thai)

[9] S. Thepsaeng, K. Naruekhoskittikirati, and A. Thepsaeng, “Outcome-Based Education(OBE):Important Key in Student-Centered Learning Management,” *Journal of Interdisciplinary Research and Educational Innovation*, vol. 2, no. 1, pp. 39–52, 2023. (in Thai)

[10] U. Somboonret and A. Chantamool, “The Model for Efficient Vocational Education Management of the Undergraduate Education Level in Technology or Practical Fields of the Institutes of Vocational Educational: Northeastern Region 3 ,Thailand,” *Academic and Research Journal of Northeastern University*, vol. 15, no. 4, pp. 169–180, 2025.